

TÜRKİYE'DE YANGINLAR (1923-1960)

Hanifi KAYA*

Öz

Ateş, insanlık tarihi boyunca güçlü bir silah olarak görülmüştür. Ancak ateşin yakıcı etkisi ve zaman içerisinde yok edici bir unsur olarak kullanılmaya başlanması, insanlık için tehlike bir hal almaya başlamıştır. İşte yangınlarda bu büyük ateşin bir parçasıdır. Tarih boyunca çeşitli şekillerde yangınlar çıkmış bu yangınlarda insanlar büyük zararlar görmüş, hatta birçok insan hayatını kaybetmiş ve buna ilaveten evsiz, barksız ve işsiz kalmıştır. Bu çalışmada yakın tarihimizde önemli yer edinmiş Türkiye'deki yangınlar sonucunda meydana gelen zararları genel hatlarıyla ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Yangın, Felaket, Afet, Türkiye.

FIRES IN TURKEY (1923-1960)

Abstract

Fire has been seen as a powerful weapon throughout the history of humanity. However, in time, its burning effect to be used as a destructive element has started and become a danger to the humanity. Fires are parts of this great fire. Throughout history, there has been various forms of fire, people has seen harm in those fires and even many people have lost their lives and in addition have become homeless and jobless. In this work, the common damages which come from the fires of Turkey that has taken place in our hear history, we will try to put forth the general lines.

Key Word: Fire, Disaster, Catastrophe, Disaster, Turkey.

* Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, e-posta: kayahanifi26@gmail.com

Kıvılcımı söndürmezsen ateşi zapt edemezsin.

Tolstoy

Giriş

Afet bazen doğal yollarla bazen de doğal olmayan sebeplerle toplumların büyük oranda zarar görmesine neden olan bir olaydır. Afetlerin oluşumları temelde tabiata, tabiat olaylarına veya özelliklerine dayanır. Afetler, kendi aralarında yer kökenli (jeolojik), atmosfer kökenli, zararlı canlıların yaptığı biyolojik kökenli ve insan eliyle yapılanlar olmak üzere dörde ayrılır (Erler, 2002: 1384).

Türleri ne olursa olsun, bütün doğal afetler, tarihin aktörü olan birey açısından olağandışı ve beklenmedik olaylar olarak, kaza kategorisine dâhildirler; bu kategorinin genel tarih süreci içindeki rolü ise daima tartışma konusu olmuştur. Modern tarih okulları, kendi bilim dallarının yaşanmış, bitmiş, kaydedilmiş gerçeklikler, olaylar, gelişmeler ve bunlara açıklık getiren olası sonuçlar üzerinde biçimlendiği konusunda ağız birliği etmişlerdir (Zachariadou, 2001: 4). Yangınlar da aynı depremler gibi kısa süreli gelişen ve değişen büyük zararlara yol açan afetlerdir (Tanış, 2018: 61).

Vakanüvislerin, eserlerinde mutlaka bir bölüm ayırdıkları yangınlar, basının Osmanlı'ya girmesinden itibaren gazetelerin "*Umûr-ı Dâhiliye*" veya "*Şuûn-ı Dâhiliye*" sütunlarını süsleyen vazgeçilmez haberlerden olmuştur. Tarihin her döneminde etkili olan yangınlar, destan, şiir, roman, tiyatro ve film gibi birçok edebiyat ve sanat faaliyetine konu olmuştur. "*Anadolu'nun salgını, İstanbul'un yangını*" tabiri sıkça halk arasında kullanılmıştır (Kuzguncu, 1999: 687).

İnsanoğlu ahşaptan yapıları ilk kullanmaya başladığından bu yana yangın hayatın bir parçası olmuş. Büyük ölçekli, şehirleri yerle bir eden yangınlar 2000'li yıllara kadar gerçekleşmiştir. Tarihteki büyük yangınlarda doğa olayları rol oynasa da asıl başrolü insan kaynaklı ihmalkârlıklar oynamıştır. Bu yangınlara dünya genelinden örnek verecek olursak;

Tokyo Yangını, 1923 yılında büyük olasılıkla insanlık tarihinde yakın zamanda gerçekleşmiş olan en etkili yangın felaketidir. Bu yangında San Francisco Yangını'nın bir kopyası gibiydi. Yangın depremden hemen sonra gerçekleşti. Çoğu kişi yangına öğle yemeğindeyken yakalandı ve yangın sonucunda 142.000 kişi hayatını kaybetti, 570.000 ev yıkıldı ve 1,9 milyon kişi evsiz kalmıştır. Modern zamanın en büyük yangınlarından biridir (<https://tarihblog.tr.gg/Tarihteki-En-B.ue.y.ue.k-5-Yang%26%23305%3Bn.htm>).

Amerika’da tarihin en büyük depremlerinden biri meydana gelmişti. San Francisco sabahın erken saatlerinde (5.12), 8.3 şiddetinde bir depremle sarsılınca, kentin büyük bir bölümü dev bir toz bulutu altında kaldı. Yerkabuğunda kuzeyden güneye uzanan kırılma 1.280 km uzunluğunda ve 500 m genişliğindeydi.

Deprem çok fazla zarar vermişti, ama sarsıntının ardından çıkan yangınların sonuçları daha ağır oldu. Su ve telgraf hatları tamamen bozulduğu için itfaiye alevleri söndüremedi. Böylece yangınlar üç gün kadar devam etti; deprem ve yangınlar yüzünden 3.000-4.000 kişi yaşamını kaybetti, San Francisco’nun merkezindeki 13 kilometrelik alan yerle bir oldu (<http://www.hurriyet.com.tr/1906-san-francisco-depremi-4362818>).

Halifax Patlaması, 6 Aralık 1917 sabahı Kanada’nın Halifax Limanında, iki geminin çarpışması beraberinde bir felaket meydana getirdi. I. Dünya Savaşı’nda İtilaf Devletleri’ne mühimmat taşıyan Mont Blanc Imo isimli gemiyle çarpıştı ve bir patlama meydana geldi. Bu patlamada yaklaşık olarak 2.000 kadın, erkek ve çocuk öldü (<http://www.yanginokulu.com/halifax-patlama/>).

A-Tarihsel Süreçte Yangınla Mücadele

Toplumun olağan yaşam düzenini bozarak, can ve mal kayıplarına neden olan, uyum sağlama kapasitesini aşarak, dış yardım gereksinimi doğuran, ekolojik olaylara afet denir (Aktur, 2000: 1). İnsanların ihmalkârlıkları, doğal olarak meydana gelen yıldırım düşmesi ve şiddetli sıcaklar neticesinde ortaya çıkan yangınlara karşı gerekli mücadelenin yürütülememesi bu afetin zararlarının da artışına zemin hazırlamıştır (Erler, 2002: 1389). Yangın; Zarara yol açan büyük ateş anlamına gelmektedir. Afetlerle ilgili yapılan tarih çalışmaları son yıllarda giderek artmaya başlamıştır. Bunlar içerisinde bilhassa yangın felaketleri önemli bir yere sahiptir. Bu tür felaketleri önlemek için birçok çare düşünülmüştür. Özellikle yerleşim birimleri dâhilinde meydana gelen yangınlarda mücadele ekipleri çaresizliğe bir nebze olsa engel teşkil etmeye çalışmışlardır (Tanış, 2016: 301). Gerek Osmanlı döneminde gerekse Cumhuriyet döneminde birçok yangın vakası olmuş, bu tür felaketler beraberinde ekonomik, sosyal ve toplumsal açıdan büyük güçlüklerin yaşanmasına neden olmuştur. Tarihteki yangın vakaları birçok sebeple çıkmıştır. Bunlardan bazıları doğal yollardan çıkarken, bazıları ihmal, kundaklama gibi sebeplerle meydana gelmiştir. Bunlardan kundaklamalar yangın sebepleri arasında ilk sıralarda gösterilmektedir. Yangınlar devlete malî açıdan önemli külfet yüklemektedir. Böylelikle yangın sonrası zarar görenlerin bir başka yere taşınması, barınma ve iâşe ihtiyaçlarının giderilmesi, ekonomik kayıplar nedeniyle mağdurların iş gücü açığının karşılanması gibi uygulamalar önemli malî harcamalara neden olmuştur (Ayar, 2014: 307-308).

Yangınlar insanların dikkatsizliği yüzünden meydana gelebildiği gibi, yıldırım düşmesi, ağaç dallarının birbirine sürtünmesi veya güneş ışınlarının etkisiyle de oluşabilmektedir. İnsanların kontrolü altında iken çok önemli bir işlevi olan ateş, denetimden çıktıktan sonra bir afete dönüşebilmektedir. Ateş, çevrenin ve malzemelerin özelliğine göre çok hızlı bir şekilde yayılabildiğinden yanmaya müsait olan hemen her şeyi tutuşturmakta ve kısa sürede kül etmektedir (Muşmal, 2015: 2). Ekonomik, sosyal ve toplumsal açıdan hem devlet hem de olayın vuku bulduğu yerde yaşayanlar başta olmak üzere bütün fertler güçlük yaşamıştır (Tanış, 2016: 302).

Yangınlara tulumbayla müdahale edilmesi XVI. ve XVII. yüzyıllarda başta Macaristan ve Fransa olmak üzere Avrupa’da giderek yaygınlaştı. Osmanlılarda aynı dönemde evlerden çatıya kadar uzanan merdivenlerle su dolu fiçiler bulundurulması ve bunun yasakçılar tarafından kontrolü gibi birtakım önlemler alınmakta, İstanbul’da meydana gelen yangınlar Yeniçeri kolluklarındaki neferler, sakalar, baltacılar ve halk tarafından söndürülmekteydi. Osmanlı Devleti’nde yangın söndürme teşkilâtının kurulması ve tulumbanın kullanılması, XVIII. yüzyıl başında donanmayla katıldığı Venedik seferinden (1715)dönüşte ihtida eden ve Fransız asıllı bir mühendis olan Gerçek Davud (David) tarafından 1132’de (1720) gerçekleştirildi. Temmuz 1718’deki Tüfenghane ve ardından Tophane yangınlarında tulumba ile yangına müdahale eden ve hizmeti büyük takdir toplayan Gerçek Davud Ağa’yı Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa 1720’de Tulumbacı Ocağı’nı (Dergâh-ı Âlî Yeniçerileri Tulumbacı Ocağı) teşkil etmekle görevlendirdi. Davud Ağa ölümüne kadar (1733) Tulumbacıbaşılık vazifesini yürüttü. Şehzadebaşı semtinde Acemi Oğlanları Kışlası’na yerleştirilen Tulumbacı Ocağı başlangıçta sadece altı zabıt ve elli neferden müteşekkildi. Bu sebeple tamirat ve teknik işler Cebehâne, Tophâne ve Tüfenghâne tarafından yapılıyordu (İslam, 41: 369).

İtfaiye teşkilatının değişimi dört aşamada olmuştur. Birincisi 1714’te başlayan ve 1826 yılında sona eren Yeniçeri İtfaiye Ocağı, ikincisi 1826-1874 yılları arasındaki Semt Tulumbacıları dönemi, üçüncüsü 1874-1923 yılları arasındaki Askeri İtfaiye Teşkilatı ve sonuncusu da bugünkü itfaiye teşkilatının esasını teşkil eden Cumhuriyet Dönemi İtfaiye Teşkilatı’dır.

1870 yılında, İstanbul Beyoğlu’nda meydana gelen büyük bir yangında, mahalle tulumbacıları başarılı olamamış, şimdiki Kurtuluş’tan Fındıklı’ya kadar olan geniş bir alan yanmıştır. Bunun üzerine, yangın güvenlik önlemlerini koordine etmek ve itfaiye teşkilatını reorganize etmek üzere, yurtdışından bir uzmanın davet edilmesi kararlaştırılmıştır. Dönemin padişahı Sultan Abdülaziz’in emriyle Avrupa ülkeleri itfaiye teşkilatları incelenmiş ve dönemin en modern itfaiye teşkilatının Macaristan İtfaiye Teşkilatı olduğu görülmüş,

Macaristan'dan Kont Odön Seçini (Szeçsenyi) İstanbul'a davet edilmiştir. Kont Seçini, Sultan Abdülaziz'in daveti üzerine 1874 yılında İstanbul'a gelerek, Askeri İtfaiye Teşkilatı'nı kurmaya ve eğitmeye başlamıştır. Bu işi tamamlamak için bir yıl yeteceğini düşünerek, yurduna döndükten sonra Budapeşte'de Genel İtfaiye Teşkilatı'nın yönetimini devralmayı tasarlamış, fakat Osmanlı İmparatorluğu'nda gördüğü destek, onun geri dönüşünü geciktirmiş ve 1877 yılında Sultan II. Abdülhamid tarafından kendisine Paşalık rütbesi verilince, Macaristan'daki görevinden istifa ederek, 23 Mart 1922 tarihindeki ölümüne dek İstanbul İtfaiye Teşkilatı'nın yöneticisi olarak kalmıştır. Seçini Paşa(Kont Odön Szeçsenyi) tarafından kurulan askeri itfaiye teşkilatı, 25 Eylül 1923 tarihinde belediyeye devredilmiş ve mahalli idarelere bağlı bugünkü itfaiye teşkilatına dönüştürülmüştür. İstanbul'un ilk valisi ve belediye başkanı olan Haydar Yuluğ tarafından günümüz itfaiyesinin ilk çekirdeğini oluşturan, İstanbul'un değişik semtlerinde beş itfaiye grubu oluşturmuştur. Yurt dışından satın alınan itfaiye araçları gruplara yerleştirilmiş ve askeri itfaiyenin disiplininde itfaiye teşkilatı yeniden oluşturulmuştur. Daha sonra, 1928-1938 yılları arasında, 10 yılı aşan bir süre İstanbul valisi ve belediye başkanı olan Muhittin Üstündağ, sekiz yeni itfaiye istasyonu kurmuş, yeni araz özlere ile otomatik merdiven satın almıştır. Bu dönemde İtfaiye Müzesi açılmış, İtfaiye Haftaları düzenlenmeye başlanmıştır. İstanbul İtfaiyesi, 1923 yılından 1960 yılına kadar kendini yenilenmiş ve 60'lı yıllardan itibaren duraklama dönemine girmiştir.

1962 yılından Deniz İtfaiyesi kapatılmıştır. Uzun süre, sadece yeni araç alındığında itfaiyenin modernleşeceği düşünülmüştür. İtfaiye haftalarının kutlaması yapılmamış, harici elbiseler verilmemiştir. Seçilen belediye başkanları, itfaiyelere siyaseti sokmaya başlamış, darbe ile gelen askeri yönetimler itfaiyelere önem vermemişlerdir. 1980 darbesinden sonra, itfaiyelerin üniformaları askeriye benzediği için değiştirilmiştir. İtfaiyeler bir meslek olarak tanımlanmamış, yardımcı hizmetler sınıfına dâhil edilmiştir (Kılıç, 2010:5).

İzmir, İstanbul ve Bursa'da baş gösteren yangınların büyük zararlara neden olduğuna dikkat çeken Dâhiliye Vekâleti (İçişleri Bakanlığı) yayımladığı bir belge ile:

- 1) Belediye bütçelerine itfaiyeye ait yeterli tahsisat konulmasını.
- 2) İtfaiyeye alınacak elemanlara dikkat edilmesini
- 3) Araçların seçiminde itina gösterilmesini
- 4) İtfaiyenin ihtiyacı olan su depolarının her an hazır tutulmasını

5) Umuma açık mahallelerde, sahiplerinin yangın için gerekli tertibatı almalarının sağlanmasını, elektrik tesisatının kontrolünü, uymayanların cezalandırmasını.

6) Yangının en kısa zamanda öğrenilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını istemiştir.

Vekâlet, yangın için hiçbir sebep ve mazeret kabul etmiyor; faaliyet ve tertibatta noksanı görülenleri mesul tutacağını açıklıyordu. Dâhiliye vekâletinin yayımladığı bu genelge aslında yangınlara yol açan ve söndürülmesini güçleştiren nedenlere de bir yerde ışık tutmaktadır (Özgür, Azaklı, 2001: 159). Aşağıda vereceğimiz bilgilerde Türkiye'nin yakın tarihinde yer alan yangınlara kısaca değinilmiştir.

B- 1923-1960 Yangınlara Genel Bakış

1. 13-18 Eylül 1922 İzmir Yangını: 9 Eylül 1922 tarihinde İzmir kurtulmuş, yangın henüz başlamamıştı. Ordunun başında bulunan Yüzbaşı Şerafettin Bey, büyük bir heyecanla İzmir içlerine doğru ilerliyordu. Pasaport'ta patlatılan bomba, ne Yüzbaşı Şerafettin Bey'i ne de Türk ordusunu yıldırmaya yetmemişti. Hiç bir şey olmamış gibi göreve devam edildi. Bu dik duruşun karşısında çekilmek zorunda kalırken, yenilgiyi sindiremeyen karşı kuvvetler, az zaman sonra kendilerince intikam almak için İzmir'i ateşe vermişlerdi. 13 Eylül 1922'de başlayan büyük yangın faciası ancak 18 Eylül 1922 günü son bulmuştu. Bugün halen tartışma konusu olan 1922 Yangınının başlangıcının aydınlatılmasına, Paul Dumont'un bir yazısı yardımcı olabilecek niteliktedir. Buna göre, yangın Ermeni Mahallesinde başlamış ve güneyden gelen rüzgârlarla da kısa sürede adeta körüklenmiş, büyümüştü. Afetin çapı, ancak yangın söndükten sonra ortaya çıkan manzaradan anlaşılabilmişti. Tahminlere göre, 25.000 ev yanmış, 300.000 kişi evsiz kalmış ve binlerce kişi yaralanmış ölmüştü (Kaya, 2010: 22).

2. 18-19 Temmuz 1929 Ankara Tahtakale Yangını: 20 Temmuz 1929 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin haberine göre, gece yarısında Tahtakale'de yer alan bir kereste deposunda çıkan yangında 100 ev, 500 dükkân, 5 han, 2 fırın, 1 cami ve 1 hamam yandı. Bir kişi hayatını kaybetti, onlarca kişi ağır yaralandı. Yangın sonrasında yüzlerce kişi evsiz kaldı. Dönemin Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk hem yangın gecesinde hem de sonraki günlerde söndürme çalışmalarını yakından takip edip yangınla ilgili bilgilendirilmiştir (<http://www.hafizakaydi.org/buyukankarayangini>).

3. 8 Ekim 1926 Kartal-Maltepe Yangını: Patlıcan kızartmakta iken tavadaki yağın patlaması ile yangın çıkmış, mahallenin ahşap ve sık evlerden ibaret olması nedeni ile gelişerek yayılmıştır. Bu yangında 110 bina yanmıştır.

4. 23 Ağustos 1927 Üsküdar Valide'i Atik Yangını: Yine bir ahşap evde çıkan yangın 201 evin yanıp kül olmasına yol açmıştır.

5. 22 Ocak 1929 Tatavla (Şimdiki Kurtuluş) Yangını: Kış mevsiminde meydana gelen ve itfaiyenin su bulmakta güçlük çektiği bu yangında 207 bina yanmıştır.

6. 20 Haziran 1937 Beşiktaş Uzuncaova Yangını: İki katlı ahşap evlerden oluşan mahallede çıkan yangında 31 ev tamamen yanmıştır.

7. 21 Eylül 1941 Haliç Feneri Yangını: Fener Rum Patrikhanesi müştemilatından başlayan yangın kısa sürede çevreyi sarmış, 94 ev, 2 cami, 1 mescit, patrikhanenin yazıhane kısmı olmak üzere 98 bina yanmıştır.

8. 1950 Demirci Yangını: Yakın tarihimizin önemli felaketlerinden olan Demirci yangını 25 Ağustos 1950 tarihinde sabah saat 9 gibi ilçenin Şecaeddin Mahallesi başlanmıştır. Kısa sürede diğer mahallelere sıçrayan yangın Yenice ve Kasımfakı mahallerini de baştan aşağı kül etmiştir. Yangın samanlıktan çıkmış ve süratle yanındaki ahşap evlere sirayet ederek bir afet halini almıştır. İlçe dağ eteğinde olduğundan dere ve kuyu sularından istifade edilememiş, itfaiye teşkilatının kifayetsizliği de buna eklenince yangın kısa sürede söndürülebilmiştir. Ancak sabaha karşı İzmir, Balıkesir, Manisa, Akhisar, Salihli itfaiye ekiplerinin müdahaleleriyle söndürebilmiştir (Tanış, 2017: 459).

9. 1952 Adana Çukobirlik Pamuk Fabrikası Yangını: Bu yangında 2.500.000\$ zarar meydana gelmiş ve sigorta şirketince tamamı tazmin edilmiştir.

10. 1954 Kapalıçarşı Yangını: Çarşı içinde 744 dükkân tamamen, 1.290 dükkân da kısmen olmak üzere 2.034, çarşı dışında ise 30 dükkân tamamen yanmıştır. Yangın itfaiyenin Kapalıçarşı'nın her iki kapısını birden açması nedeniyle büyümüş ve kontrolden çıkmıştır. Sigorta şirketleri 2.650.000\$ tazminat ödemişlerdir. Türkiye sigorta portföyünün % 30'unu oluşturan bu yangın sigorta endüstrisi açısından önemli bir sınav olmuştur.

11. 1956 Sinop Gerze Yangını: Cumhuriyet tarihinin en büyük felaketlerinden birisi olan ve 13 Şubat 1956 tarihinde başlayan Gerze yangının çıkış nedeni tam olarak bilinmemektedir. Ancak kısa süre içerisinde tüm ilçeyi kaplayarak Gerze'nin deyim yerindeyse yanıp kül olmasına neden olmuştur. Felaketin Gerze'ye maddi/manevi zararı çok büyük olmuştur. Yangın sonrasında 18 kişi hayatını kaybetmiş, 833 ev ve 300 dükkân yanarak kullanılamaz hale gelmiştir. Bunlardan 267 ev, 103 dükkân Hamidiye mahallesinde, 236 ev 7 dükkân Köşk mahallesinde, 330 ev ve 190 dükkân Çarşı mahallesindedir. Hayatını kaybedenlerin önemli bir kısmı hamama sığınan kişilerdir. Ölenlerden birisi 4,5 aylık bir bebektir. Bu kişiler dumandan boğularak vefat etmişlerdir. Yangın sonrasında birçok imalathane yanmıştır.

Ayrıca felaketle hükümet konağı, adliye, jandarma, postane, askerlik şubesi, Ziraat Bankası binası ve hapishane tamamen kullanılamaz hale gelmiştir (Tanış, 2016: 302).

12. 1958 Bursa Çarşısı Yangını: Bu yangında büyük hasar olmuş, çok sayıda dükkân tamamen yanmıştır. Sigorta şirketleri 1.175.000\$ hasar ödemişlerdir. Ödenen hasar o yıl elde edilen primin % 20'sini oluşturmaktaydı. (<http://www.reitix.com/Makaleler/Turkiye-Tarihinin-En-Buyuk-Yanginlari/ID=4278>).

C- Cumhuriyet Dönemi Diğer Yangınlar

- 1923 Abraham Paşa Yalısı yangını.
- 1924 Memduh Paşa Köşkü yangını.
- 10-Eylül-1925 Heybeliada'daki bir yangında 60 ev ve 30 dükkân yandı.
- 9-Eylül-1927 Küçükpazar' da çıkan bir yangında 90 ev ve dükkân yok oldu.
- 3-Kasım-1933 Sultanahmet'teki adliye binasının yanmasıyla birçok adli kayıt yok oldu.
- 1939 tarihinde Sütlüce'deki Nuri Killigil Silah Fabrikası'nda meydana gelen büyük patlama ve yangında çok sayıda insan kaybedildi.
- 21-Eylül-1941 Fener'de çıkan yangında Rum Patrikhanesi ile birlikte 94 ev yandı 476 kişi evsiz kaldı.
- 28- Şubat- 1942 Laleli' de çıkan yangında Zeynep Hanım Konağı tümüyle yandı. Konak binasında hizmet veren Fen ve Edebiyat Fakülteleri kapatıldı(<http://www.reitix.com/Makaleler/Turkiye-Tarihinin-En-Buyuk-Yanginlari/ID=4278>).

Sonuç

Yangınlar toplumsal yaşamı etkileyen bir unsur olmakla şehir yaşamının büyük bir kesimini etkilemektedir. Bu zaman aralığına bakıldığında, yangınların geride bırakmış olduğu yıkım açıkça görülmektedir. Afetler devlet bütçesine büyük zararlar verdiği gibi toplumları da yakinen etkiler. Bu bağlamda kamuoyu bilinçlendirilmeli ve böylelikle yangınların etkisi daha az bir orana indirilmeye çalışılmalıdır. Alınacak her önlem afet esnasında can kaybını en aza indirir. Türkiye'de ve dünyada meydana gelen yangınların önemli bir kısmı insan ihmalkârlıklarından kaynaklanmaktadır.

Afetler üzerinde yapılan çalışmalar da açıkça görülüyor ki yangınlar tarihin hemen hemen başından beri insan yaşamını olumsuz etkilemiştir. İnsanlar yangınların verdiği bu büyük zararlar karşısında çaresiz kalmış olsalar

da nasıl mücadele edebileceklerini zamanla öğrenmişlerdir. İnsanların doğayla mücadelesinde doğanın zaferiyle sonuçlanmış gibi gözükse de insanlar yine de ayakta kalmayı başarmışlardır. Unutulmamalıdır ki yaşanan her felaket insanları daha dikkatli olmaya sevk etmiştir.

Kaynakça

AKDUR, Recep, Türkiye Sorunlarına Çözüm Konferansı-3, 21. Yüzyılda Türkiye 25-27 Ocak 2000, Ankara Üniversitesi Basımevi 2000.

AYAR, Talip, Arşiv Belgelerinde Mudurnu Yangını, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2014, Cilt:14, Yıl:14, Sayı:2, 14: 305-327.

ERLER, Mehmet Yavuz, XIX. Yüzyıldaki Bazı Doğal Afetler ve Osmanlı Yönetimi." *Türkler*, C. 13 (2002): 1384-1400.

ÇELİK, Yüksel, Tulumbacı, *DİA*, C.41, s.369-371.

KAYA, Mevlüt, Büyük İzmir Yangını Mesken Bunalımı, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2010.

KILIÇ, Abdurrahman, Ateşi Tutan Eller, Ateş Kahramanları, 2010.

KUZUCU, Kemalettin, (1999), Osmanlı Başkentinde Büyük Yangınlar ve Toplumsal Etkileri *Osmanlı*, Cilt 5, Ed: Güler Eren, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

MUŞMAL, Hüseyin, Küllerinden Doğan Bir Köy: 1955 Yılı Yangını Ve Derebucak'ın Yeniden Kuruluşu, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 36, Şubat 2015.

ÖZGÜR, Hüseyin-AZAKLI, (2001), Sedat, Osmanlı'da Yangınlar ve İtfaiye Hizmetleri. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3/1, 1-20,

TANIŞ, Cihat, 1950 Demirci Yangını, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 39, Ocak 2017, s. 456-469.

TANIŞ, Cihat, 1956 Gerze Yangını: Bir İlçenin Kül Oluşu, *Journal of International Social Research*, 9/47, s. 301-310.

TANIŞ, Cihat, Osmanlı Arşiv Belgelerinde 1903 Malazgirt Depremi, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6/1: s.61-66.

ZACHARİADOU, Elizabeth *Osmanlı İmparatorluğunda Doğal Afetler*, Türk Vakfı Yurt Yayınları, 2001.

İnternet Kaynakları

<http://www.hafizakaydi.org/buyukankarayangini/>.

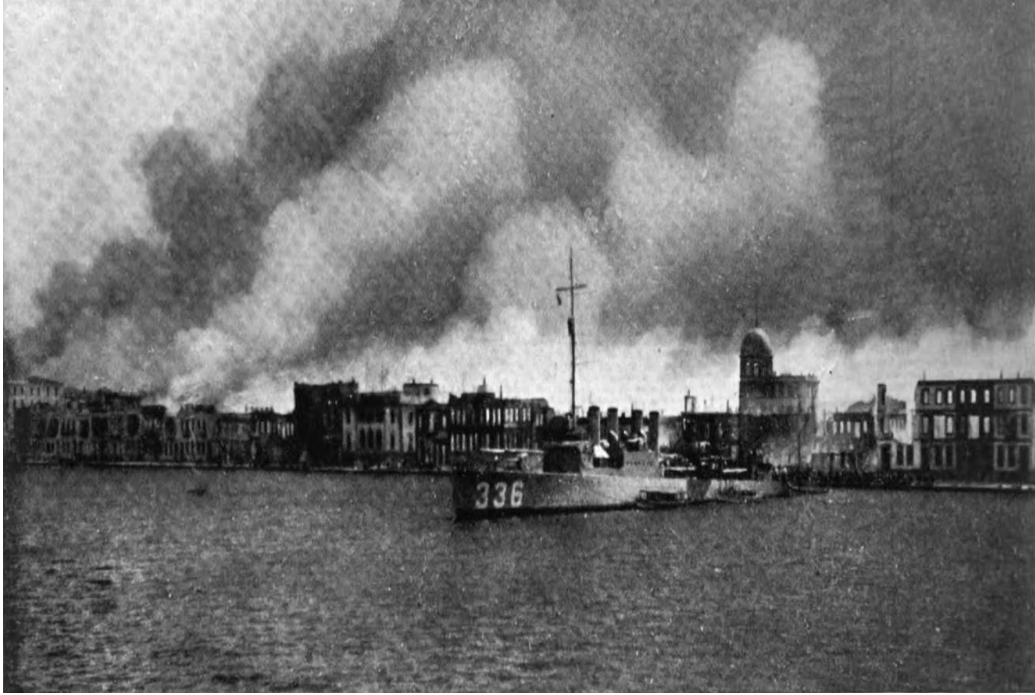
<http://www.reitix.com/Makaleler/Turkiye-Tarihinin-En-Buyuk-Yanginlari/ID=4278>.

<https://tarihblog.tr.gg/Tarihteki-En-B.ue.y.ue.k-5-Yang%26%23305%3Bn.htm>.

<http://www.hurriyet.com.tr/1906-san-francisco-depremi-4362818>.

<http://www.yanginokulu.com/halifax-patlaması/>

Ekler

EK-1. İzmir Yangını 1922. (<http://www.toplumsol.org/izmir-yangini-13-eylul-1922-hamit-erdem/>)

EK-2. İzmir Yangını 1922
(https://www.turkcebilgi.com/1922_izmir_yang%C4%B1n%C4%B1)

EK-3. Ankara Tahtakale Yangını 1929
(<http://www.hafizakaydi.org/buyukankarayangini/>)

EK-4. Gerze Yangını 1956 (<http://www.vitrinhaber.com/gundem/unutulmayan-trajedi-buyuk-gerze-yangini-h8987.html>)

EK-5. Kapalı Çarşı Yangını 1954
(<http://www.dunyabulteni.net/haberler/236381/tarihte-bugun-kapalicarsi-tarihinin-en-buyuk-yanginini-yasadi>)